

Slovenski GLASNIK.

Lepoznansko - podučen list.

List 14. V Celovcu 15. julija 1867. Letnik X.

Ljubav do doma.

(Zložil J. Krsnik.)

Kaj mi tak zbuja čute, srce živo!
Kaj se kri mi pretaka tako vroča,
Kaj mi misli vrejo takó, kakor silni
Slap med skalovjem?

Kakor presvitla zora noč preganja,
Kakor rosa oživlja polja cvetice,
Žarno sonce zbuja preglasne pevce
V temni goščavi:

Tako podí mi žalovanja čute,
Trosi cvetke na poti mi življenja,
Zbuja in rodi mi preživo pesmi
Ljubav do doma.

Čuje naj zemlja in nebó visoko,
In narodje vsi krog po daljnem svetu,
Da bom, dokler sije mi sonce žarno,
Zvest domovini.

Ko pa me bo zeleni grob pokrival,
Naj nad njim se prekrepka lipa dviga,
Ki šumljaje pripoveduje,
Ljubim domovje.

In ko minula bodo dolga leta,
Ko že veter raznesel bode prah moj,
Vedno še šumljal bo v zraku glasno:
Ljubav do doma.

Ubežnik.

(Domača povest; spisal Andrejčekov Jože.)

2. Podgorska koča.

Dobro četrť ure od ceste, že blizo vrh hriba, stala je na prijetni senožeti majhena, lesena koča, pokrita z deskami in sem ter tje tudi s smrekovimi skorjami; kar je kazalo, da hiša nima pravega gospodarja, ki bi jo vsaj za potrebo popravil ter jej oskrbel kako boljšo strebo. Pred hišo ste stali dve veliki hruški — črnelki, na zgornji strani je bila majhena obdelana njiva, ograjena krog in krog s trnjem in raznim bodičevjem, da ne bi uhajale va-njo sitne ovce, ki so se pasle tod okrog; krog in krog senožeti pa se je razprostiral temni gozd z velikanskimi hrasti in ravnimi smrekami. Kdo je postavil to bajto na samotnem kraju, to nam ni znano; celó najstarši očanec v bližnji vasi tega ne vé. Ljudjé so sploh govorili, da je stanoval v koči na Prvinah — tako se je imenoval ta kraj — pred nekaj leti neki brezbožni človek, ki ni nikdar molil in nikdar šel v cerkev, kakor drugi pošteni kmetje; le na večer ob Marijinem zvonjenji so ga videli večkrat kraj gozda na razpotji, kjer je skakal krog majhenega ognja in strašno krožil dolgočasne pesmi, da je vsacega mimogredočega spreletovala groza. Govorili so vsi, da je v zvezi s hudobo, s katero ima tukaj svoje nočne shode; zato so se vsi ogibali tega kraja in nihče se ni hotel pečati s hudobnim sosedom.

Bilo je nekega zimskega večera. Oster veter je pihal čez Trojansko presedelje in sneg je po malu naletoval. V majheni hribovski vasi, ne daleč od Prvin, bilo je večidel že vse pri pokoju; le pri prvem sosedu je bakljala še smolnata trska v lesenem svečniku, pri veliki javorjevi mizi pa je slonel gospodar in molil s svojo družino roženkranec. Zdaj potrka nekdo na vežena vrata. Gospodar preneha in posluša, da bi se prepričal, ali res kdo trka, ali se mu je le zdelo; in marsikteri domačih, ki je morda med molitvijo že nekoliko zadremal, vzdignil je glavo in pogledal zvedavo proti mizi, zakaj so oče jenjali moliti.

„Neža! nekdo trka“, pravi gospodar dekli, ki je klečala pri klopi pod oknom, „prižgi trsko in poglej kdo je!“

Dekla vzeme luč in gré v vežo, gospodar pa zopet nadaljuje svojo molitev in prebira debele jagode po velikem paternoštru.

„Kdo trka?“ vpraša dekla v veži, predno odpré duri; kajti hotela se je prepričati, če so zunaj pošteni ljudjé.

„Lepó prosim, odprite mi — zmrzujem!“ začuje se zunaj slab ženski glas. Sedaj zaškripljejo duri in v vežo stopi čudno oblečena ženska z otrokom v naročji.

Čudé se jo jame gledati vsa družina; kajti njena noša je bila čisto ptuja, vsaj takošna ne, kakoršno so imeli oni. Črni kodrasti lasjé so jej viseli po plečih, krog glave je imela ovito rudečo ruto, život pa jej je krilo dolgo črno oblačilo, podobno velikemu plašču. Ni storila

križa in molila z drugimi vred, kakor je navada po kmetih, ako se pride v hišo, kedar molijo; ampak vsedla se je k peči na klop, pritisnila otroka tesneje v naročje ter mu jela dihati v blede obraz. Gospodar ni končal svoje molitve, ampak rekel je s hrumečim glasom: „Čast bodi Bogu očetu, sinu in sv. duhu!“ storil velik križ, obesil paternošter na žebelj pri oknu, potem pa se obrnil k ženski, ki je sedela molče pri peči.

„Od kod pa ste domá, žena?“ jame jo izpraševati s trdim glasom, ki je razodeval nekako nevoljo. „Zakaj pa hodite tako pozno okrog, pa v takem mrazu?“

„Daleč, daleč sem doma“, odvrne ženska s slabim glasom; „noč me je prehitela, predno mi je bilo mogoče priti do velike ceste; zdaj pa se ne vém nikamor djati. Lepó vas prosim, obdržite me čez noč pri vas, saj ne bom nikomur na poti. Spala bom na klopi, da bom le na gorkem in pa moje otroče“.

Bodi si, da je bil gospodar res trdosrčen mož, ali pa je imel ono prazno vero, da je vsak neznan človek, ki se priklati v hišo, čarovnik, ki odvzame hiši ves blagoslov božji in naredi, da krave ne molzejo, da toča pobije i. t. d.; kajti po kratkem molčanju in tihem prevdarjanju je rekel ptujki: „Veste mati, mi vas ne moremo imeti, ker imamo komaj domači dovolj prostora, pojdite rajši drugam, kjer vas bodo lože prenočili. Glejte tam-le — pokaže jej skozi okno proti Prvinam — tam-le je samotna hiša kraj gozda; oni gospodar vas prav lahko prenoči, ker nima družine; vrh tega pa je tudi on ptujec, kakor vi mati, in vam celó nekako podoben, morda se bosta dobro razumela“. Te zaničljive besede je izgovoril z nekakim porednim smehom in pomenljivo pogledal ubogo žensko, ki se je še vsa mraza tresla.

Zastonj so bile prošnje uboge sirote; trdosrčni mož je ni hotel imeti pod streho, in ko se je še nekako obotavljala, hotel jo je z grdo izpehāti iz hiše v temno, mrzlo noč. „Grda baba“, godernjal je, „Bog vedi, od kod jo je vrag prinesel, ker je tako čudna; nakleplje naj mi kacega hudiča, potlej bom pa imel! Lani sem imel že dovolj sitnosti pri molži, ker se ni hotelo umesti, in moral sem iti sedemkrat zaporedoma k Miklavževemu Luku, da mi je oddelal; sedaj naj pa zopet kaj tacega pride; piše naj me v úho baba!“

Videti, da ni drugače, zavije nesrečna mati svoje na pol zmrznjeno dete bolj trdno v svojo obleko in s solzami v očéh zapusti nesrečno hišo in neusmiljenega gospodarja ter gré naravnost skozi gozd proti Prvinam.

Ko bi bil kdo tisti večer spremljal ubogo ženo po samotnej poti skozi smrekov gozd, videl bi bil, kako je omahovaje tavalala po spolzkej stezi in se večkrat spodtaknila ob koreninah in kamenji; videl bi bil, kako je pritiskala ljubeznjivo dete k sreči, kako ga je polivala z britkimi solzami, ki so jej curkoma tekle po obrazu v naročje; čul bi bil globoke zdihljeje iz dna srcá, ki so se večkrat spremenili v brezupno ječanje. Hudi mraz jej je krčil ude, da je škripala z zobmi, a v prsih je vendar razsajal tak plamen, da jej je hotelo srcé razdjati. V takem stanu morala bi se smiliti revna stvar najhujšemu krvoloku, babjevernemu kmetu pa se ni.

Tako je tavalala dolga vsa oslabela po temnem smrečji, in ostri veter jej je zanašal sneg v obraz, v lica s solzami oblita. Le vroča materinska ljubezen do svojega deteta, ki ne pozná nobene nevarnosti in nobenih ovir, dajala jej je moč, da se ni zgrudila mraza in slabosti na tla, ampak še tavalala dalje iskaje prenočišča. — Po dolgem prezebanji je prišla slednjič iz gozda na plan in tu je zagledala v črnej noči blede luč bliščati se naproti — sijala je iz kočice na Prvinah.

Prišed k bajti je postala nekoliko pod oknom, da bi se prepričala, ni li mnogo družbe notri; videti pa vse mirno, stopi počasi k vežnim vratom, da bi potrkala, pa glej! vežne duri so bile le na pol priprte in brez ovire gré s trepetajočim srcem v sobo. Stanica — ta je bila jako borna: razun majhene mizice in dolge smrekove klopi, ni bilo drugzega, nego gole okajene stene. Pri mizi je stal svečnik in v njem je gorela borova trska z velikim utrinkom; na mizi je ležalo nekaj razmetanih knjig, posodica s črnilom in nekaj pol popisane popirja, pri peči na trdi klopi pa je ležal človek velih lic z dolgo črno brado, odét samo do prsi z raztrganim kožuhom. Bil je to človek, kterega je zaničevala, ali prav za prav bala se vsa okolica, in s kterim le besedico črhiniti bil bi vsakdo vernih kmetičev mislil vdeležiti se velicega greha. Ležal je, kakor bi spal, in težko sopenje je naznanjalo, da ga tare huda bolezen. Ptujka žena si ga ni upala buditi, pa zdajci se sklone bolnik, kakor iz spanja prebudivši se, po koncu in pogleda srpo po sobi.

„Ženska! kaj iščeš tako pozno v mojej hiši?“ vpraša jo z zamolklim glasom.

„Pri vsem, kar vam je sveto in drago, vas prosim, bodite tako usmiljeni in vzemite me necej pod streho!“ jame prositi ženska s tresočim glasom, ki je razodeval neznano bol, ki jej je trgala srce. „Mnogo trdosrčnih ljudi me je speháló z otrokom vred v tej mrzli noči izpod strehe, ves svet me sovraži in psuje, nikomur se ne smilim, kakor ne bi bila človek, ampak divja zver. Ali pri Bogu, večnem sodniku, vas prosim, usmilite se me vsaj vi!“ In pri teh besedah so se jej vdrle zopet debele kaplje iz oči po licu, in pri plapoléči luči se je pokazal krasni obraz mlade nesrečne matere.

„V srce se mi smiliš, nesrečnica! ali vedi, da pri meni ne moreš obstati. Jaz sem zaničevani, od vseh ljudi prekleti človek; vsakdo se me ogiblje, kakor steklega psa. In ko bi te jaz prenočil, in bi to ljudje zvedeli, zaničevali bi te kakor mene, in morda celo imenovali nepošteno vlačugo; nihče ne bi te hotel več pogledati in potem bi bil jaz kriv tvoje nesreče. Bolje bo, da zapustiš o tej uri to hišo in mene nesrečnega človeka, kterega je zavrgel ves svet, ter si poiščeš kje drugej usmiljenih ljudi“.

„Kaj mi mar ljudi, ki so tudi mene zavrgli, kot nepošteno, malovredno stvar!“ odvrne ptujka; „— oh — če nimate kamnitega srca, ne gonite me nikar; če se ne usmilite mene, usmilite se vsaj ubogega otroka, nedolžnega črvička, ki zmrzuje v mojem naročji“.

„Če misliš, da te ne oskruni moja zaničevana hiša, ostani le“, pravi bolnik po kratkem molčanju in po besedah bilo je znati, da tudi on čuti globoko nesrečo in trpljenje uboge matere.

Neizrekljivo veselje je zaigralo ptujki na obrazu pri teh besedah. Zaničevani človek, izvzrček vseh občanov, čutil je prvi njeno nesrečo in

se je usmilil. Slekla je črno haljo ter jo pogrnila na klop in na-njo položila dete, ki je ravno zadremalo. Sedaj še le se je pokazala vsa njena postava: njeno vitko rast in lepo izraščene ude je pokrivala sivkasta obleka gosposkega kroja, ki se jej je prav lepo podajala. Tenka, gladka kožica na nežnih ročicah bila je prepletena z višnjevimi žilicami, po ramah pa so se jej vili črni kodri in zakrivali beli tilnik.

Počasi je skobacal bolni mož iz postelje ter šel gledat v miznico, kjer je imel še nekaj subega kruha, da bi postregel ptuji ženi. Kolena so se mu šibila in večkrat se je opotekel. Goreča trska pri mizi mu je razsvitljevala obraz, na katerem je bilo brati dokaj britkosti; sicer so bila lica bleda, a vendar je vladal še nekak ponos na vsem obličji, in črne oči so še žarele, kakor oči mladenčeve.

Ženska je vprla va-nj oči in gledala ga dolgo strmé. Neko rajsko veselje jo obide, ustnice se jamejo gibati, kakor bi hotela nekaj povedati in z glasnim vsklikom — moj mili Ljudevit! oklenila se ga je krog vrata.

Bolnik jo pogleda bolj ostro v obraz in objemši jo reče z zamolklim glasom: „Kaj, — preljuba Lojzika, ali si ti; oh, od kod prideš tu sem!“

Dolgo sta se držala molčé oklenjena; kajti prevelikega veselja tako nenadnega snidenja nista mogla besedice spregovoriti. Še le čez dolgo časa vzdihne mož: „Ah v takem stanu se zopet vidiva! Nesrečni jaz človek, ki sem ti kriv toliko britkosti! Kolni me draga, kolni, saj odpuščenja nisem vreden; kolni me, kakor me preklinja ves svet“.

„Oh molči, Ljudevit! ne tako govoriti! jaz sem srečna, zelo srečna, da te zopet vidim. — Povej mi, kako si zašel v te kraje?“

„Ko sem moral zapustiti svoj rojstni kraj in tebe, ah takrat mi je bilo hudó, hudó, da ne morem povedati. Zelel sem si, da bi znorel, da bi potem ugasnili v meni vsi čuti, vsa zavednost, pa le nisem. Dolgo sem se potikal po raznih krajih, pa povsod me je pregnjala nemila nemila osoda, nikjer me niso hoteli. Slednjič pridem v te kraje in najdem to bajto prazno. Nihée mi ni branil v njej stanovati, ali ljudjé so se me jeli koj ogibati, ne vém zakaj; in nihée se ni hotel pečati z menoj“. Sedaj ni mogel več govoriti, naduha ga je posilila.

„In jaz sem šla po svetu tebe iskat“, reče ženska z ljubeznivim glasom. „Oh, kar več mi ni bilo ostati, ko si ti zginil. V hudem mrazu sem storila dolgo, težavno pot; šla sem vedno dalje, sama prav ne vedé kam; in ljudjé, ti hudobni ljudjé so ravnali z menoj povsod neusmiljeno in me odganjali od hiše. Ali pozabljeno naj bo vse trpljenje, da sem le tebe našla. Jeli, sedaj se več ne ločiva?“

Bolnik je zmajal z glavo, rekel pa ni nič; slabosti so ga zmagale, — moral se je zopet vleči.

„Vidiš, Ljudevit“, pravi žena in prinese speče dete k postelji; „to je tvoje dete, tvoja mala Lojzika, ki je še nisi videl; zavoljo nje sem pretrpela mnogo britkosti, a vendar jo tako presrečno ljubim, bolj nego svoje življenje. In to ubogo, nedolžno dete je moralo zmrzovati z materjo vred v hudej zimi, in nihée se ga ni usmilil“.

Mož je vzel otroka v naročje, poljuboval ga in debele solzne kaplje so se mu vdrle po velih lich in kapale otroku na obraz.

„Ah Lojza, ti si prišla, da boš priča moje smrti“, reče bolni mož. „Bolam sem, hudo bolan že dolgo časa, pa živa duša se ne zmeni za-me. Čutim, da je blizo zadnja ura, blizo čas ločitve; pa saj rad umrjem, da sem le tebe zopet videl. Sežgi po moji smrti vse knjige, sežgi tudi vse popirje, kjer sem popisal svoje nesrečno življenje in si lajšal s tem britke ure v samoti. Ti veš vse moje djanje in ravnanje, svetu pa naj ostane skrito, kar je bilo med nama. In kedar umrjem, pokoplji me sama pred hišo med unima dvema hruškama; saj veš, da mi je odrečen pokop na blagoslovljeno zemljo, ker sem izobčenec. Moj grob naj ostane skrit ljudem, da me ne bodo kleli v črnej zemlji, kakor so me kleli na svetu“. Sedaj je omolknil, mlada žena je britko jokala zraven njega. Prihajal je vedno slaběji in slaběji, zatisnil je oči in več ni govoril.

Pozno po noči že je zopet spregledal in rekel: „Lojza! sedaj se ločiva. Ostani srečna in odpusti mi, kar sem ti storil hudega. Bog naj mi bode milostiv! —“ stisnil je še enkrat roko svojeji dragi, ki samega ihtenja ni mogla besede spregovoriti; lahno je vzdihnil in luč njegovega nemirnega življenja je ugasnila za vselej. Preveliko, nenadno veselje je pospešilo brz ko ne njegovo smrt.

Drugi dan popoldne, ko se je jelo mračiti, izkopala je žena med hruškama grob, položila va-nj truplo svojega tako ljubljenega Ljudevita ter ga zagrebla. Noben zvon ni zaklenkal pri pokopu in noben pogrebec ni skazal zadnje časti nesrečnemu človeku, le njegova Lojzika je klečala na grobu in pretakala solzé. — Kakor je želel, njegov grob je bil neznan drugim ljudem in njegove bukve in spise razdjal je plamen na ognjišču. Našel je mir, zaželeni mir, ktereга ni imel na svetu.

(Dalje prih.)

Bolgarsko hajduštvo.

(Popisal Bolgar V. D. Stojanov.)

(Konec.)

Poleg omenjenih opravkov imajo med seboj večkrat še vsakoršne telovadne igre; boré se, skačejo, mečejo težko kamenje, merijo s kopjem in drobnimi kameni v tarčo; če jim je pa mogoče, streljajo s puškami in pištolami. Kdor se najbolj skaže, postavi se za vojvodo (harambašo) ali pa za prapornika.

Posebno radi plešejo narodne plese; igrajo navadno na bolgarino*) in na kaval**), pojó pesmi, večidel junaške in skladajo druge nove, kakor jih učé skušnjé, nagoni in čuti junaškega srca. Če jim ostaja časa, dolbejo v drevesno skorjo križe in razne druge podobe; videl sem jih več na Balkanu.

*) Bolgarina, iz orehovega lesa, podobna kitari, s 4 strunami; spremljajo se na njej narodne pesmi.

**) Kaval je podoben flavti, složen iz treh oddelkov in prepasan s slatimi in srebrnimi obročki.

Zdaj povem še o nravnosti in dobrosrčnosti pravih hajdukov, s kterima se najbolje naznačuje plemenitost njih duše in srca; — te kreposti bolgarskih hajdukov so lahko marsikomu v zgled.

Vera, obljava in skozi in skozi neomadeževana nravnost so pravim hajdukom najsvetejše lastnosti, v njih obstoji čast in dostojnost vznešene-
nega hajduštva.

Hajduk zvesto veruje temu, kdor se mu je s častno besedo zavezal, verno spolnuje obljubo in nikdar si ne dopusti (vsaj dokler je hajduk) pregrehe s ženskim spolom, pijanstva i. t. d.

Ko bi si kdo kaj nepoštenega dovolil, imajo ostali hajduki to za največi madež pravega poštenega hajduštva — in za to mora ali koj odstopiti, ali pa tovaršem sveto obljubiti, ne le, da ne bode nikdar več kaj enacega storil, ampak da tudi to, v čemur se je pregrešil, po moči poravná. Druge rešitve za-nj ni; življenje si mora vzeti sam, ali pa ga drugi umoré. Smrt taka veljá hajdukom in obsojenemu samemu za žrtev, ki se daruje v boji med črnim in belim duhom.

Da se pa prav malokdaj kak hajduk pregreši, spričuje to: O vsem, kar se pri nas godi in se je godilo, pripoveduje si narod in popeva kaj živo in verno. Toda v bolgarskih narodnih pesmih in povestih ne najdemo skoraj ničesar omenjenega o nečednostih in pregrehah hajduških; samo to se pripoveduje, da so tisti, ki so oskrunili čast in poštenje hajdukov in se po tem niso spokorili, ležali neki 7—9 let bolni, — da celó matere preklinjajo take bolne sinove z besedami: Ako ležite devet let, ležite jih še devet, dokler se vaše kosti ne razpadejo in vi ne od-
daste Bogu svoje odkupljene duše.

Bolgarke, ktere so se čutile dosti krepke, da postanejo hajdukinje, odvrgele so žensko obleko, oblekle se v moško, oborožile se s primernim orožjem in že so bile med hajduki v gori, kteri niso nič vedeli, da so novi tovarši ženske. Ako so s časom spoznali, da to niso pobratimi, ampak posestrice, imeli so je v največi časti.

Nektere hajdukinje so se v junaštvu tako izkazale, da so je bili — hajduki soglasno za vojvodkinje izvolili. Še dan današnji se nahajajo hajdukinje na Bolgarskem. Pri nas potujejo žene z večo srčnostjo po krajinah, kjer bivajo hajduki, ko moški, dobro vedé, da se jim hajdukov v nikakoršnem oziru ni treba bati.

Če naleté hajduki na poštenega Bolgara ali kristjana sploh, ki je lačen, ali potrebuje obleke ali novcev, razdelé bratovski ž njim, kar imajo; nesrečnega pa spremljajo v selo, če je nevarno samemu popotovati.

Hajduki po gorah, gozdih in poljih so dobri prijatelji živalim. Streljajo samo zveri, ktere so škodljive ali življenju nevarne: volkove lisice, divje mačke, šakale, medvede itd., kakoršnih je po Balkanu dosti. Pa tudi stari stric medved se včasih privadi hajdukov. Približavši se hajdukom rujove, valja se po zemlji in prevrača kozolce, da bi si izprosil sira, kruha ali kaj z medom namazanega, kar milorad poliže ta prijatelj in komik hajdukov.

Prijatelji so hajdukom tudi tiči; priletavajo k njim in se jim dajo loviti, zlasti golobje in sokoli.

Ko hajduk zažvižga, poslušajo živali odmev, po daljni okolici se razlegajoči, in znani prijatelji hajdukov leté in hité od vseh strani k njemu s tacim veseljem, kakor k svojemu očetu.

* * *

Po zimi je življenje hajduško drugače uravnano. V pozni jeseni se hajduki snidejo, dogovoré se kdaj in kje se na pomlad spet zberó, shranijo orožje in razidejo se. Nekteri gredó k svojim zavetnikom ali pa tje, kjer so jim ti preskrbeli prebivališče in delo čez zimo.

Pri tem delu se vedejo hajduki prav neokorno, kakor bi do petih ne znali šteti, da bi se ne izdali in ne bili zasačeni. Vendar pa lahko vselej spoznaš hajduka po tem, da ima na sebi nekaj vznešenega, rekel bi veličastnega, in to se razodeva pri vsakem delu in celo pri hoji, vse bolj je izurjen in uglajen. Mimo tega rad prepeva junaške pesmi, pripoveduje in posluša o junakih, igra na kaval, gosli, bulgarino, rad pleše i. t. d.

V novjšem času zgrabi vlada vsacega Bolgara, o katerem sluti, da je hajduk in verže ga v težko ječo osmansko, kjer ga pusti tako dolgo, da revež oslepi, ali pa se težko razboli in pogine.

Zato pa tudi zdaj skoro noben hajduk čez zimo ne pride več v selo, naredi si v kakem varnem kraju malo hišico, ali pa se preseli v Srbijo, zlasti čez Donavo v Romanijo, na pomlad pa se vrne spet v domovino hajdukovat.

Če pride bolgarski hajduk pravim Turkom v roke (ne vladi), ne zgodi se mu navadno nič hudega. Marveč Turki še hajduka bogato obdarujejo in spusté ga na svobodo, ter ga časté do smrti.

Če pride pa v roke turški vladi, tedaj pa ne odide nikdar najgroznejši smrti. Na velikem prostoru sredi vasi ali mesta mu rabeljni glavo odsekajo, ali pa ga nataknejo od spodej na kol, kjer ostane dva tudi tri dni včasi živ, milo prosé gledavce in mimogredoče za kapljico vode, da bi pogasil pekočo, z groznimi mukami združeno žejo! Kdor se predrzne prošnjo hajduku izpolniti, mora pripravljen biti, da tudi njega zadene enaka smrt, — kar se je tudi že ne le enkrat zgodilo.*)

Če pa vladni preganjavci ne morejo vjeti preganjanega hajduka, smejo va-nj streljati in če ga zadenejo, odrežejo mu glavo, pa jo odnesó paši v mesto; prej pa je bila navada, hajdukove glave natikati na plot.

Toda vladi se malokdaj posreči, da zasači hajduka, oni so preveč previdni in ne gredó tako lahko v past. Če vidi hajduk, da mora biti vjet, ustrelji se sam ali pa se podá sovražniku z veselim srcem in čisto vestjo.

Vlada sama prigovarja hajduku, predno ga umori, da naj se raji poturči, hajduk na to preklinja Mahomeda in njegovo vero in pristavlja:

*) Če se pa časi tudi po najostrejšem koranu spozna nedolžnost okrivčenega kristjana, katerega bi Osmanje pa le radi odpravili, tedaj ga skrivaj v ječi otravijo, kakor se je zgodilo l. 1862 bratoma D. K. Miladinovcema, zato ker sta izdala pesmi, ki sta jih čula in nabrala iz ust bolgarskega naroda,

ali po tem ne bodem moral enkrat umreti?! Ko ga peljejo na morišče, prepeva junaške pesmi ali pa odrekva narodne povesti in opisuje življenje slavnih hajdukov.

Reči še moram, da je med narodom bolgarskim, dokler je bilo še več pravih hajdukov v naši domovini, tudi več ljudi domoljubnih, poštenega in trdnega značaja, za blagor naroda in domovine vnetih. Zdaj je pri nas pomanjkanje taciha značajev, pomanjkanje, katero živo čutimo in katero se množi bolj in bolj, čem bolj nam je zaprta pot do omike.

Ta trdna značajnost diči še zdaj Črnogorca. Črnagora je zavetje hrabrim junakom srbskim, ki so se po bitvi na Kosovem polji na Črnigori uselili, da bi se ondi ubranili ogromnim navalom azijskih divjakov. In glej, Črnagora in njeni sinovi ostali so verni prisegi, uprli so se Osmanom tako, da akoravno se že 400 let prizadevajo Črnogoro si pridobiti, je še vendar nikdar niso imeli v svoji oblasti.

Sedanji sinovi njeni so potomci male četice proslavljenih junakov srbskih, ki so pred Osmanovo oskrumbo obvarovali krono največje slave srbskega naroda neomadeževano.

Hajduštvo mora pri nas konečno do čista zginiti — to je gotovo. Zato pa bi se morala omika razširiti, če nečemo v večni sužnosti vsi poginiti, pogrebši narodnost svojo v večni grob, da bi narod bolgarski na veke bil izbrisan iz zgodovine živečih narodov.

* * *

Po zimi se je ljudstvo shajalo s hajduki in je imelo tu priložnost, učiti se od njih novih pesem, zlasti junaških; tudi stare, manj znane ali pozabljene je slišalo zopet in se jih lahko naučilo, povesti o slavnih činih in početjih naroda bolgarskega. Hajduk si vse to lahko pametuje, saj je vzeto iz kroga, v katerem živi, dela in umira.

Hajduki in njihovi znanci so, da tako rečem, najbolji čuvaji naše narodne poezije sploh, zlasti pa epične. Letno in zimsko prebivališče bolgarskega hajduka je učilišče in hram poezije — res da majhen in pohleven, — pa vendar hram poezije narodne, čiste kakor devištvo.

Upam se trditi, da glavni in najbolj iskren gojitelj bolgarske lirike posebno pa epike, ki se začenja zlasti po razpadu bolgarskega carstva pod Turkom, je naš hajduk, njegova rodovina in znanci njegovi.

Mislím, da se nikomur ne posreči, da bi z mojsterskim peresom kritičnim spisal zgodovino bolgarskega naroda, zgodovino njegovega življenja politično-socialnega in narodnega, ako ne bode poprej pretresoval z bistrim in nestranskim očesom bolgarskih narodnih pesem.

Ne menim s tem, da so narodne pesmi edini in glavni vir. Gotovo pa je, da pomorejo bolgarskemu zgodopiscu nemalo narodne pesmi, ker se sme na nje zanesti, kajti skoro vse so proste prenapetosti in sentimentalnosti, ki biva v pesmih narodov neslovanskih. One opisujejo verno in resnično občutke naroda, ki so se rodile iz resničnih prigodeb.

Domačih kronik nimamo, — vse podobno je pokončano ali spaljeno po roki Osmanskega barbarstva in zvitega Grka.

Konečno omenim še, da sem se rodil in izrastel sredi onega mesta na Balkanu, kjer od starodavna bivajo bolgarski hajduki in hrabro branijo svoje rojake in napadajo Turke, zlasti pa razbojnike turške.

Ne le da je vedno kaj hajdukov okoli mojega rojstnega kraja; tudi iz mojega središča skoro sleherno leto kdo postane hajduk. Vsakdo v mojem rojstnem kraji ima že v otročjih letih priložnost, mnogo slišati o hajdukih. Tudi nedavno, ko sem bil doma, pridobil sem si brezposredno mnogo znanja o življenju bolgarskih hajdukov.

Pomenki o naših literarnih zadevah.

(Spisal F. Kočevár.)

I. Slovstvo.

(Konec.)

Vsak umni gospodar sestavi proračun (budget) o letnih prihodkih in stroških svojega gospodarstva, ter se praša: ali bodo moji prihodki pa tudi zadostili vsem tirjatvam, ki jih zahteva vzdržava mojega gospodarstva? — in če ne: na kakošen način bi se dalo gospodarstvo rodnejše, plodonosnije narediti? — Tako ravna vsak umni gospodar; enako moramo tudi mi o našem slovstvenem gospodarstvu sestaviti proračun ter se prašati: ali je pa tudi dušna hrana — naš letni slovstveni prihod — narodu zadostna? in če ne: kako bi se dali naši slovstveni prihodki na leto ne samo pomnožiti, nego tudi zboljšati in slovstveno polje rodovitnije narediti?

Na kolik slovstveni prihodek moremo mi v današnjem stanju na leto računati? „Novice“, „Glasnik“, „Danica“, kak „Koledarček“, nekaj knjig družbe sv. Mohora in slovenske Matice, in sem ter tje še kake molitvene bukvice — to je vse, na kar moremo z gotovostjo računati.

Jaz mislim, da ni nobenega med nami, ki bi se drznil reči: to je dosti, to je dovolj za nas, več tudi ne potrebujemo!

Poglejmo v knjižnice naših domorodcev, naših prvakov, naših pisateljev; vsaka deseta knjiga je komaj slovenska. Mi smo tedaj, kar se dušne hrane tiče, le preveč še od naših sosedov odvisni; dokler pa bomo odvisni, ne moremo biti samosvoji, samostalni!

Vsakdo sprevidi, da v takem stanju obstati ne moremo. Emancipacija! to naj bo naše vrhovno načelo. Da od furlanskih ravníc tje do kineškega zida čez celo polovico tega sveta le en narod stanuje, le en jezik gospoduje, s čimur se tako rado pred ptujim svetom bahamo, to je do zdaj zgolj le prazna fraza, ki bo fraza ostala, dokler se ne najde način, ki bo iz nje istino naredil.

Res je; mi slovstveno napredujemo, in sicer tako čvrsto napredujemo, da v naših zdanjih okolnostih bolje napredovati ne moremo; ali naše napredovanje je proti napredovanju naših sosedov napredovanje kruljevega, napredovanje palčeka proti velikanu; in lahko bi se dalo

algebraiški izračuniti, za koliko bom n. pr. v enem stoletji za drugimi zaostali.

Naše slovstveno gospodarstvo mora se razširiti, to je neogibna potreba. Razen Rusov se nahajajo z nami vred vsi drugi slovanski rodovi v enako slabih slovstvenih zadevah, in ne da se misliti, da tudi oni vsi ne bi občutili nestrpljivosti svojega slovstvenega stanja, ki ni ne smrt ne življenje. In to občeno spoznanje občnih naših slovstvenih bed je do zdaj prvi in edini dotičaj med raznimi slovanskimi narodi. Naše občne slovstvene bede, da-si ravno so bede, imajo tedaj to dobro, da nas one prve v eni težnji strinjajo, namreč v tej, da najdemo sredstvo, po katerem se jih moremo vsi odkrižati. To sredstvo mora pa za nas vse biti enako, isto; drugače zagreznemo iz ene nevolje le v drugo, iz križa v nadlogo, iz reve v revu. Le če je celo telo zdravo, morejo posamni udje svoji svrhi zadostovati.

V sledečih mojih spisih o naših literarnih zadevah, bom poskušal svoje misli razvijati, kako bi se dalo temu pomoči.

Če ravno nisem nakanil posebice in tako rekoč na drobno o našem slovstvu govoriti, mislim, da vendar ne bo odveč, če v občnih obrisih naznačim, kaj obsega naše slovstvo, in kaj ne; in kakošen duh veje v naših dušnih izdelkih in kakošen ne.

Najprej nekaj besed o prozaičnem lepoznavskem slovstvu. — Kar se tiče pripovedek (romanov, novel, povesti, idil itd.), bili smo do najnovejših časov res še veliki reveži. Jaz bi našim pripovedkarjem samo to svetoval, da ne bi jemali svojih predmetov iz takih društvenih krogov, ki niso naši, ki so, da jih prav označim: kosmopolitični, ne pa slovenski; in da ne bi jemali svojih predmetov iz tistih časov, za ktere razen zgodovinarja uobeden več ne mara. Naše pripovedke — saj njih večidel — se le preveč sučejo zunaj našega naroda, in to je kriva pot. Ker pa nimamo v zgodovini našega naroda preveč zanimivih in prikladnih predmetov, zato bi po mojem mnenju bolje bilo, če bi se naši pripovedovalci držali bolj dandanašnjega društvenega, to se ve da narodnega gibanja. Jaz bi djal, da ga ni za naše zdanje potrebe bolj prikladnega predmeta za slovenske pripovedke, kakor so naše socialne, in še bolj naše politične zadeve, n. pr. ponemčevanje našega naroda, boji pri volitvah med narodno in nasprotno stranko, prebujanje narodne svesti in enake zadeve, ki dan danes naš svet potresajo. Posebno bi se dalo tudi iz idiličnega življenja našega naroda kaj veljalnega stvariti, in naš prosti mož bi gotovo rad prebiral idilične pripovedke. Naši pripovedovalci premalo na to gledajo, kdo pri nas knjige kupuje, kdo knjige bere. Pri drugih narodih se največ knjig speča v tako imenovanem srednjem stanu; ta stan je bil do zdaj za naše slovstvo mrlje Aristokracije, ki bi kakor drugod naše slovstvo denarno podpirala, to nimamo; uradništvo nam je celó z malimi iznimkami sovražno in zoperno; ostaja nam tedaj le še duhovni in kmečki stan, in ta dva stanova sta bila do zdaj največja konsumenta naših duševnih proizvodov, najboljša kupovalca slovenskih knjig. V stran tedaj s tako zvanimi „salon-stički“, ki niso za duhovna in za kmeta. Reči se mora tudi, da nekateri naših pripovedkarjev niso ravno presrečni v izbiri svojih predmetov. V tem obziru bi jim mogel gosp. Germovnik za primer služiti. — Kar so bili

enciklopedisti za francoski narod, to bi morali biti naši pisatelji za naš narod, najme učitelji in voditelji.

Spregovorimo zdaj še besedico o našem poetičnem slovstvu — Kar se epike tiče, ž njo smo kmalo v kraju. Razun nekih narodnih pesem znana mi je samo ena umetna epična pesem in druga se za natis pripravljala. V dramatikim imamo mimo nekoliko veselih iger, ki so pa večidel le prevodje, toliko kot nič. Kar se pa priznati mora je to, da smo z liriko obilno in preobilno blagoslovljeni. Cinea, če se ne motim, je rekel, iz Rima nazaj v Epir prišel, da je vsak Rimljan kralj; — od nas bi se pa reči moglo, da je vsaj vsak deseti lirikar. Lirika je najnježnejša vrst poezije. Slaba epična ali kaka druga pesem se še da brati in prebaviti, slaba lirična pa nikar ne. Vsak mlad človek je več ali manj pesnik, in sicer liričen pesnik. Tudi jaz sem delal stihe, ko sem bil prvokrat zaljubljen. Sintaksi sem nemilo kosti polomil, da je le stik na zadnje prišel, in da so se dolge in kratke slovke redno vrstile in — pesem je bila gotova. Ali razen moje drage mojih pesem živ kerst ni bral. Če pa zdaj nekatere naših lirkarjev berem, stopi mi prav živo pred dušo način, po katerem sem tudi jaz nekđaj stihotvoril. Bolezen pa, na kateri večidel naših liričnih pesem boluje, je neka hipersentimentalnost. Zdrav duh in jak žilec ne prenašata z lehka sentimentalnosti, ki le iz slaboče izvira, in trikratni oh! in štirikratni ah! ne nadomestuje poezije. Kar je preveč sladko, postane oslastno; kar je preveč nježno, je slabostno. Stari narodje niso poznali sentimentalnosti, in tudi v naših stoletjih še noben hipersentimentalni pesnik ni bil kot velik pesnik na glasu. Tedaj v stran s sentimentalnostjo! Slovenski narod je zdrav, čvrst, životen narod, kteremu ne pristuje sentimentalnost.

Najbolj veselo se razvija naše znanstveno slovstvo, in v tem ima prvo mesto jezikoslovje in naravoslovje. Pa tudi to, zlasti jezikoslovje, ni brez madežev. Včasih se prepiramo o takih malenkostih, o kterih se pri drugih narodih nikdo ne zmeni. Drugi narodje, če bi vedeli, zakaj se včasih za lase trgamo, ti bi djali, da burke uganjamo. V tem obziru smo enaki starim Bizantincem, ki so se med seboj na tisoče zató poklali, ker so eni trdili, da je sv. mati božja zelen, drugi pa, da je moder predprť imela. V takih brezplodnih prepirih trošimo veliko časa in veliko dragocenih sil, ki bi je mogli in morali na drugo stran bolj plodonosno obrniti. V drugih znanstvenih strukah sicer nismo tako oblagodarjeni, pa temelj je vendar le povsod že položen.

Narodne priče, navade, stare vere.

(Nabral in razglasil M. Valjavec.)

(Dalje.)

IV. **Zvezde.** 1. (Mlečni put). Jedenkrat je jeden človek svojemu kumu vkral slamu i z ovom slamom je bežal, da ne bi gdo videl, a njemu je curela slama pod noge. Drugi dan je išel ov kum v štagel i videl je raztepeno slamu. Išel je gledat, gdo je ovu slamu raztepel i

došel je do hiže ovoga svojega kuma i zaklel ga je, da naj bu na vek spomena na njega v zraku, tak da ju vidi saki človek. Vukovci.

Mlečni pot nekoji ljudi zovu kapucinska steza. Jeden pot bil je jeden kapucin, koj je išel v nebo. Kad je več gori došel, gde ma je sveti Peter vrata odprl, onda je videl, da nema svoje kapucinske kapice pak je rekel: kaj je to? mene je itak ajngel na vek čuval, pak mi ne je, kad sem v nebo moral iti, del kapiču na glavu. Zato prekune ajngela. To je čul sveti Peter pak je zaprl vrata pred kapucinom a ajngel ga je pustil i ne je ga više štel čuvati, kajti ga je preklel. Vezda je opal dol na zemlu z neba i kad je došel do mlečnoga pota, predrl je mlečni pot, zato mlečni pot još vezda luknu ima i zato ga nekoji ljudi zoveju kapucinska steza. Varaždin.

Mlečni put zoveju kumova slama ali kumov strah. Tak je jedin put kum kumu slamu krau pak je jako bežau pak ju je rastepau pak ga je onda kum dostigiu pak mu je škrljak zeu, on pak od straha je tak bežau, da je posud slamu raztepu. Nedeljanci.

Po rimskoj cesti se more ravnati, či će v Rim priti. Babin-ci. štr.

2. (Kola). Ona kola, kaj su na nebu videti, jesu Ilijina kola; ostala su onda na nebu, gda je sveti Ilija s svojimi konji vu nebo odišel. Varaždin.

Kolna zviezda sako jutro ide v Dravu pak se vode napije. Nedeljanci.

3. (Kvočka). Negda je bila jedna cerkva, neprijатели su ju šteli porušiti a kvočka je pred cerkvom na jednom drevu bila. Ovi su po noći došli i mam su to drevo posekli. Kvočka je doli opala i počela leteti i kričati, tak da su se stanovnici prebudili i začuvali su cerkvu. Nu ovi su se bili na jednom mestu skrili, da je nesu mogli najti. Vu ti čas čulo se je na nebu neko kričanje, kak da se kokoši svadiju i oni su išli za tem kričanjem i došli su do oveh neprijatelov i onda je mam prestalo kričanje. Kad su ove zatôkli, bile su videti na kupu zvezde kak da su kvočke i od onda zovu se kvočka. Varaždin.

4. (Svete Helene križ). Po totoj zvezdi se morejo popotniki ravnati: Ednok je ša en popotnik na daleki pot, on pa je že predi čta, da more na svete Helene križ pazko meti. To je on pazja. Na enkrat se mu skrije križ a on stopi doj s poti ino po tistoj poti so prištropotali ravbari pa so govorili, da bi zdaj koga najšli, prez smilenja bi ga zaklali. On je to čta ino se je veselia, ka je srečno odiša. Babin-ci. štr.

5. Imena zvezd: Marijin križec ::; rimska palica .:; neka jako svetla zove se zverinšćica. Bednja.

6. Zvezde se ene zovejo kvočka; foringaš; device Marije križec; Jakopova pal'ca; mlatci; kosci; rimska cesta. Loparšica. štr.

7. Nebeska ovca (*^{ovca} vuk) od početka sveta bilo je jako zločesti ljudi i gda i (= jih) je vre puno bilo na zemlji, onda su se počeli med sobom jako strašno svaditi i tuči. Vile su je opominale, da naj budu dobri, ali je nikak i nikak nisu šteli poslušnati i tak su se bili pokvarili, da nisu niti boga dobrega spoznavali, neg su ga kleli i špotali. Vile su je opominale, ali se je bilo za obstunj i gda su vidle, da one nisu moguće ljudi na dober put dopelati, držale su skupšćinu pak su

rekle, da budu išle boga prosit, da bi kakov stra' (= strah) dal ljudem. I zbila odišle su tri k bogu pak su povedle, kaj bi rade. Bog im je rekel: am ja to 'se vidim i čujem, kaj moje zločesto ljuctvo dela i kaj vam veli. Ja sem vre nje štel kaštigovati, ali ste se vi za nje prosile i molile, a vezda je bom moral ipak, ar nema vu celem svetu neg samo jeno dva pošteni' ljudi i to Nojvid z ocom i deom, pak na njega pazite, da i on ne bo zagrešil, i druge ljudi opominajte, ja bom išče počkal jeno sto let, a ako nedu bolši, onda je bom 'se do jenoga skončal, da i ne bo više na zemlji. Vezda ite, pazite na ljudi i obračajte je na pravi put. Nu ljudi se nisu nikaj pobolšali, neg su se tak spačili, da su živeli, kak na sem svetu nema živina. Gđa su to vidle vile, odišle su jeno tri nazaj k bogu i povedle mu, da samo jena hiža je poštena i to Nojvid svojom dečicom. Bog im je rekel iti na zemlju i povedati Nojvidu, da naj delaj enu barku i naj vu nju dene sake zveri jeden par; ja bom celi svet potopom kaštigal. Nojvid je delal barku i 'sakomu je povedal, kaj dela i zakaj; ali su se ž njega smejali. Gđa je bil svojom barkom gotov, onda su došle vile 'se i vila pastirica pak su mu pomogle nagniti nuter od sake zveri jéden par. Gđa su one to nagnale i njemu rekle, naj ide vnuter, mam je počelo grmeti i dešč cureti i oblak se je razdrapil tak, da je na jemput samo voda postala, da je bila vekša od naj vekšega brega. Gđa se je bilo 'se vre potopilo, onda se je nazaj voda 'se malo po malo posušila i nazaj je lepo vreme nastalo i onda su mu vile nazaj vrata odprle i gđa su 'se stvari pustile na pašu, nisu nikaj pazile na nje, a vuk je bil prvo jako krotek kakti ovca, ali je zaklal ovna i pojel ga je. Gđa su vile išle glet ali su vidle, da ne oven med zvermi a niti vuka i gđa su se ogledale, vidle su, gđe hrda vuk oyna a vre ga je bil pol pojel. Ali pastirica se je tak strašno rarsrdila, da je rekla, da bo vuka i njegovu dlaku (= pleme) 'morila. Nu došel je bog baš onda, gđa su bile vile skup i gđa su se spominale, da kaj budu napravile vezda, ar je bil bog išče prvo pred potopom rekel, da ne bo nijenu stvar stvoril, neg da moraju one jako paziti na ove stvari, da ostane saki par živi. Gđa je došel bog dole pred barku k vilam, na jem put se je samo rasvetlilo, vile su počele lepo popevati i njega dičiti i gđa se je počel spominati ž njimi, mam mu se je vila pastirica potužila, da joj je vuk ovna zaklal i da vezda ne bo mogla se zapomoči za ovce. Ali joj je rekel bog: ti si kaštiguj vuka kak hočeš, ja ti 'se prepušćam. Onda ga je ona pretvorila vu nečemurno zver i zločestvu, koju bo štel saki človek skončati in koja ne bo smela nikdar van na svetlo dojt, i rekla je: da se pak budu znali ljudi iz toga spominati, pretvarjam tebe, vuk zločesti i siromašnu ovcu vu zvezde. I denešnji zovu se ove zvezde nebeska ovčica, i ne bi imeli mi denešnji ovec, pa ne bila ovčica breja na tu božu sreću, i poglela je jenu ovčicu i ovneka i onda su se spet započele ovce i vila pastirica sama je višeput pasla ovce a vuke je dala preganjati i denešnji vuk beži pred pastirem i zvoncem i bude na vek za na vek. Zamladine c.

Skakalnica.

Ki	naj	ska-	si,	je	so-	vi-	sna
la	cé,	va,	ko	Po-	da	ka	Vi-
se	sti-	ti	ve-	mi-	na!	no-	mo-
sr-	lja-	Ki	le.	ver-	do-	Že	vs-
za	vi-	je	la	va!	gu	ne-	sí-
no	do-	ti	daj	je	je	na,	vze-
je	te,	pol-	sta-	vra-	mo-	na; —	ga
sti	za-	ra-	do-	Te-	bi-	ta	vi-

M. Turk.

Obzor.

Naznanilo družbe sv. Mohora. Da-si ravno se je letos družbinih bukev 2000 iztisov več napravilo, zmanjkalo bode vendar vsacih bukev skoraj čez 1000 iztisov, ker je število letašnjih družnikov od 3980 naraslo na 7083. Da vendar vsak družnik petero knjig dobi, dala je družba še ene „Večernice“ in povest „Utopljeni“ v naglici natisniti; drugi natis „Življenja svetnikov“ pa bo dovršen konec mesca septembra t. l. Naj blagovolijo torej čast. dekanjski in farni predstojniki letašnje bukve, ki se okoli 20. t. m. razpošiljati začno, tako razdeliti, da dobi vsak družnik: 1. „Koledarček za l. 1868“, 2. „Življenje svetnikov in svetnic božjih“ (samo nekatere dekanije, posebno po mestih in ki so med zadnjimi došle, naj blagovolijo na to knjigo do konca septembra t. l. počakati); 3. ene „Večernice“ (15. ali pa 16. zv.); 4. „Fabiolo“ ali pa namesto nje povest „Utopljeni“ (ki naj se posebno daje kmečki mladini in drugim manj izurjenim bralcem) in 5. „Vinorejca“, po Koroškem in Kranjskem, kjer vino ne raste, pa „Sadjerejo v pogovorih“. Pri tej priložnosti prosimo vsacega družnika, naj plača vsak za prejete bukve po 4—5 nkr čast. gg. dekanjskim ali farnim predstojnikom, ker se nikar ne more zahtevati, da bi voznino za bukve iz lastnega plačevali, družbi je to pa tudi nemogoče storiti.

V Celovcu 15. julija 1867.

Družbin odbor.

Istorija srbske književnosti. Napisao Stojan Novaković. U Beogradu 1867. — Zgodovina srbske književnosti, ki bi bila reči malo bolj do jedra segla in nam razvitek književnosti od najstarih do najnovjših časov prav pojasnila, pogrešala se je doslej še vedno med našimi južnimi brati. Toliko bolj hvaležni moramo biti g. pisatelju pričujočega dela, v katerem se nam podaja prav zvest pregled književnih izdelkov jugoslovenskih (serbskih in hrvaških). Še večjo ceno jej tudi dajejo dodani primeri iz staroslovenske, srbsko-slovenske in dobrovniške književnosti. Knjiga je posebnost namenjena za šolsko rabo in šteje, prekrasno natisnjena, 326 strani velike osmerke. Cena jej je 10 grošev. Ne dvomimo, da najde to lepo delo tudi med nami Slovenci dosti bralcev! — Ravno tam je prišla na svitlo tudi knjiga „Kratki pregled harmonije u svetu“. I. Srce ili nauka o osjećanju. Napisao Milan Kujunić. Cena jej samo 5 grošev ali 50 novčičev. Tudi na to delo obračamo pozornost učenih slov. čitateljev.

* Znani srbski starinoznanec Št. Verković je našel v Macedoniji 822 stihov Orfejevih pesem v slovanskem jeziku. Slog je neki prav skladnoglasi in veličanstven. Če se ta najdba popolnoma potrdi, bil bi to najstarejši spominek starega jezika slovanskega in na poezijo slovansko enakega vpliva, kakor Rokopis kraljedvorski.

* Ni dvombe, da postane obiskava narodopisne razstave v Moskvi jako uspešna za razvitek književne vzajemnosti slovanske. Kot prvi sad te vzajemnosti se napoveduje „vseslavjanska matica“, ki se ho neki v Moskvi ustanovila in skrbela za zblíževanje slovanskih jezikov.

* Najboljši lepoznavski česki list „Květy“ v Pragi se je razširil s tem mesecem v prekrasen tednik s podobami. Prvi prenovljeni list obsega mimo raznega mikavnega berila prelepe obraze: „Pomnik Fügnerův“, „Krco Petrović“ (drugi predsednik črnogorskega starešinstva), „Kostelíček na Chlumu“ pri kraljevem Gradcu in „Cvičenje (vajo) Sokolov“ na Roganskem ostrovu s podpisom v českem in ruskem narečju. Znotranjemu bogatemu obsegu je primerna tudi vnanja krasna uprava; cena mu je za pol leta samo 3 gold. 60 nkr. — Priporočamo ta prekrasni list vsem prijateljem slovanske umetnosti med Slovenci.

* Abel Lukšić, lastnik slovanskega glasbenega in umetniškega zavoda v Beču prične izdavo jako važnega dela, namreč svetlopisnih slik slovanskih prvakov s kratkim životopisom. Naslov mu bode „Pomenek“ in vsak bode obsegal 120 slik za ceno 40 nkr. Naj najde to delo slovanske umetnosti dovoljne podpore po vseh slovanskih straneh.

* „Dragoljub“ naznanja, da se je „Matica ilirska“ združila z jugoslovensko akademijo, kar je vse hvale vredno. Pri tej priložnosti naj sprejmo bratje Hrvatje naš blagovoljni nasvet, naj si osnujejo na crkveni podlagi tudi družbo za izdavo raznih nраво-podučnih in pripovednih bukev za prosto ljudstvo, kakor je naša družba sv. Mohora, ki šteje po preteku sedmih let že 7083 udov, ali družba sv. Janeza v Pragi, ki ima pa celó okoli 20000 udov. Književnost, ki nima korenine v prostem ljudstvu, nikdar ne more biti tako blagorodna in oblaževalna, kakor tista iz ljudstva posneta.